

**Варненски свободен университет
“Черноризец Храбър”**

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент доктор Иво Великов Великов,

Академия на МВР

на дисертационния труд на

Стоян Тончев Налбантов

на тема

**„ПОВИШАВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ
ПРИЛАГАНЕТО НА МЕРКИТЕ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ
НА ПРАНЕТО НА ПАРИ В БАНКОВАТА СИСТЕМА”,**

представен за получаване на образователна и научна степен „доктор”

05.02.24“Организация и управление извън сферата на материалното
производство (национална сигурност)”

2014 г.

1.Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Представеният за рецензиране дисертационен труд засяга безспорно актуален научен и практически проблем. В по-общ смисъл той има отношение към мястото на превенцията в управлението на обществените процеси. В частност засяга тези в сферата на сигурността, по-конкретно превенцията и противодействието на прането на пари чрез банковата система, като инструмент за ограничаване и противодействие на престъпността. Поради този факт смятаме трудът за значим в научен, но и в социален и обществен аспект.

Тематиката е обект на изследване на различни науки (наказателно право, криминалистика и криминология, икономически дисциплини, кризисен мениджмънт и др.), и като модерен проблем, в тази област или близка до нея има множество написани трудове. Очевидно авторът Стоян Налбантов познава голяма част от трудовете и използва постиженията на множество автори, което е видно от използваната литература – общо 226 източника, показващи добрата теоретична и предварителна подготовка на докторанта. Значителна част от литературата е на английски и от американски автори, което смятаме за позитивна страна на подготовката на автора, т.като определено англосаксонските държави разполагат с най-развита банкова дейност и услуги. Всъщност сред теоретичните приноси на докторанта може да се причисли на първо място симбиозата на толкова науки в контекста на неговите твърдения.

Основен повод да потвърдим актуалността и значимостта на дисертационното изследване е подчертаното внимание на автора към превенцията – тази вече непрекъснато коментирана, но все още непозната култура на човешката социална дейност в много сфери на обществен живот.

Нашето съвременно общество още робува на „културата на реакция”, т.е. на действието постфактум. Най-ефективната мярка за недопускане прането на пари и финансирането на тероризъм е тяхната превенция, а банковите институции са основният инструмент за защита на финансовата система чрез прилагане на вътрешни превантивни самозащитни механизми.

Съгласен съм, че получените резултати са съществени за развитие и разбиране на предметната област на разработката. Несъмнената актуалност, правилният подход към изследването ми дават основание да определя дисертационното изследване като значимо от научна гледна точка за предметната област и необходимо за разбиране на една координирана националната политика във банковата система, която да бъде достатъчно защитена от едно от най-модерните престъпления. Резултатите от дисертационната разработка на автора имат още едно много важно достойнство – същите са плод на дългосрочни теоретични изследвания и на натрупан практически опит като пряк свидетел и участник на изследваните процеси в банковата система, които дадености позволяват категорични и обосновани твърдения за правилните подходи при решаването на подобни случаи.

2.Обща характеристика на структурата и съдържанието на научния труд

Дисертационният труд е в обем 269 страници, от които 236 – основен текст и 33 – приложения. Изложението е структурирано в увод, три глави и заключение, които съдържат 17 таблици и 4 фигури. В края на всяка глава са представени обобщения, изводи и предложения на докторанта по разглежданите проблеми. Предложените приложения намират проекция в текста, допълват го и показват важни страни от авторовите тези.

Уводът е правилно структуриран. Присъствието на всички необходими елементи на увода показва и добрата съвместна работа на докторанта с научния му ръководител доц. В.Тодоров.

Актуалността правилно залага на обществената значимост на прането на пари, а представените обобщени данни за финансовите измерения на загубите показват впечатляващия им обем. Като банков служител, докторантът е заложил на доста обширни и подробни сведения за загубите, като подчертава, че процесите на глобализация неминуемо способстват за подобна престъпна дейност.

Обектът и предметът са достатъчно точно формулирани, целта и задачите – подробно показват подхода „от общото към частното”, възприет от докторанта, като проследяват основните елементи и предварително набелязания път на автора за реализиране на изследването. Има известно разминаване според нас на формулирането на набелязаните научноизследователски задачи и предмета, но в хода на разработката не настъпва съществено отклонение от предмета, и приемаме, че проблемът е само във формулирането на задачите.

Методологията на изследването не е оригинална, но смятаме за напълно достатъчна за доказване на авторовите тези и разработване на необходимите приноси.

Първа глава „Същност и противодействие на прането на пари” представя терминологичната основа на разработката, тук са разгледани понятия като „пране на пари”, „мръсни пари”, „офшорен бизнес”, „фази на прането на пари” и др. Правилно като подход за целите на изследването са представени множество възгледи на наши и чужди автори за същността и съдържанието на понятията, както и правилно с оглед на приносната страна на една такава разработка е изведено собствено работно определение. В теоретико-приложен аспект и на

базата на примери главата изследва и натрупан опит (разкрити способности) до момента в реалното изпиране на пари, както и ефекти от прането на пари, които са основа на последващите теоретични основи на противодействието.

Втора глава „Нормативно регламентиране на мерките срещу изпирането на пари в банковите институции” е успешен опит не само да бъдат представени нашите и международни актове в областта на противодействието на прането на пари, но да се направи сравнителен анализ и на компетентностите на различните институции – парламент, банки, ДАНС и т.н.. Има съществени приноси на автора като предложения и коментари за нормативни промени, за създаване на механизми за защита като информационни системи и процедури за противодействието на пари, дори изводи за негативно развитие на противодействието – напр. преминаването на АФР към ДАНС намалява информираността на банковата система поради нарастване на обема на класифицираната информация. Правилно са показани някои рискови операции и множество примери, напр. операции фирми за бързи преводи.

Трета глава „Управление на риска от пране на пари в банковата сфера” започва с разглеждане на програмна схема „риск – оценка на риска – въздействие върху риска – контрол”, която в разработката от абстрактна е приведена в банковата сфера. Впоследствие чрез методики и модели за анализ на риска се достига до заключения в практико-приложен аспект. На практика чрез параграфи 3.3., 3.4. и 3.5. имаме напълно достатъчно изпълнение на целта на разработката.

Заключението в този си вид е сред най-сполучливите, които съм срещал. Има достатъчно информация спрямо всички елементи от увода, което показва последователност и обвързаност на текстовете в дисертационния труд.

Теоретичните обобщения в заключението отговарят на действително разработени и добре позиционирани в трите глави положения.

Очевидно авторът притежава собствен приемливо научен стил, добра научна и теоретична подготовка. Има определено добър баланс между отделните глави, като по този начин тежестта на всяка една от тях е добре обоснована.

3. Оценка на резултатите и приносите в дисертационния труд

Показаните способности в разработката дават основание за изводи към докторанта като: добра информираност и способност да се търси подходящата информация; отличен капацитет да анализира и обобщава наличната информация; добра способност да синтезира нови и доказани теоретични и практико-приложни научни твърдения; творческа смелост и инициативност да предлага нормативни промени, нови технологии и механизми в експертната област на компетентност.

Приемам представените приноси за доказани и правилно очертани в изложението и съответно в автореферата. Несъмнено в най-значителна част те могат да бъдат открити в трета глава.

4. Оценка на автореферата и публикациите по темата на дисертацията

Представените шест публикации, са свързани с дисертацията, отразяват важни страни от нея, осигуряват публичност на постигнатите резултати и потвърждават авторовите възгледи.

Авторефератът отговаря на изискванията. Той представлява самостоятелно произведение, в което са отразени правилно и изчерпателно основните

положения в изложението, но според нас само някои от научните приноси на дисертационния труд. Като приемаме предложените приноси на автора, по наше мнение, същите не са достатъчно добре подчертани – сега са само в едно изречение, прекалено лаконични са, дори извеждането на собствено определение за „пране на пари”, за което са отделени 30 стр. коментари на подобни дефиниции в научни трудове, е изпуснато като теоретичен принос. Някои оригинални сравнителни анализи в таблици от текста по начина, по който са представени, изглеждат също авторово дело (напр. табл. №2 и №6), или поне могат да бъдат с малко усилия трансформирани в приноси.

5.Критични бележки

Освен посочените по-горе в т.2 и т.4 бихме могли да отбележим още:

- Според нас прекалено накратко се коментират текстовете по НК. Липсва авторова позиция, която като при този шифър на ОНС „доктор” и при компетентен в тази област експерт като г-н Налбантов, е важна за развитие на научните приноси. Дори смятаме при този научен ръководител за напълно реално да се търси научно развитие в тази насока.

- Смятаме, че местата на първа и втора глава са разменени. Определено нормативната основа и нейните коментари в общата схема и логика на разработката е „по-теоретична” част от първа глава.

- Трета глава според нас трябва да има още по-силно приложно значение, да покаже целия опит, знания и предложения на автора, независимо, от представените полезни анализи и емпирични данни;

4. Заключение

Представеният дисертационен труд на Стоян Тончев Налбантов отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Като оценявам достойнствата на постигнатото от автора, давам положителна оценка на дисертационния труд на Стоян Тончев Налбантов на тема: „ПОВИШАВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА МЕРКИТЕ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ПРАНЕТО НА ПАРИ В БАНКОВАТА СИСТЕМА”, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“.

София

РЕЦЕНЗЕНТ:

15.10.2014 г.

доц. д-р И.Великов